

КАЦИН МИХАЙЛО ЮХИМОВИЧ

Національний університет «Одеська юридична академія»,
кандидат юридичних наук,
доцент кафедри міжнародного та європейського права

ДО ПИТАННЯ ПРО ПРАВОВИЙ ВИМІР ЕКОНОМІЧНОЇ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Аналізуючи економічний вимір глобалізації, доходимо висновку, що це є процес багаторівневої територіальної та галузевої перебудови національних господарств, що характеризується утворенням системи комплексних різновекторних зв'язків глобального, регіонального, локального рівнів, якісні і кількісні параметри яких визначають ступень динамічного розвитку світової економіки у напрямі формування цілісної моделі розвитку.

До інституційних аспектів економічної глобалізації звертаються В. В. Соловйова та В. К. Антошкіна, підкреслюючи, що глобалізація економіки призводить до стану, коли добробут звичайних громадян великою мірою залежить не від дій конкретних урядів, а від тих рішень, що приймаються на світовому рівні міжнародними організаціями [1]. Зокрема, збільшується кількість проблем, які вирішуються не на внутрішньодержавному, а на міжнародному рівні. На думку вчених, відбувається безпрецедентне взаємопроникнення зовнішньої та внутрішньої політики. Крім того, в результаті процесу глобалізації з'являються нові принципи організації державності. Так, сприяння інтеграції національної економіки до світового господарства задає нову економічну функцію держави, яка тепер повинна сприяти перевтіленню держави в транснаціональний геоekonomічний простір та допомагати своїм громадянам адаптуватися до глобальної економіки [2]. Важливою характеристикою глобалізації є те, що вона передбачає взаємопов'язаність і взаємозалежність безпосередньо не пов'язаних між собою частин народного господарства.

Серед основних наслідків економічної глобалізації фінансові установи, насамперед Євразійський банк реконструкції та розвитку, назвати такі:

- 1) вихід інтересів національних суб'єктів господарювання за національно-державні кордони, створення і розширення сфери діяльності транснаціональних економічних і фінансових структур;
- 2) перехід приватних державних проблем на новий глобальний рівень, у зв'язку з чим виникає необхідність урахування світових господарських інтересів для вирішення національних проблем;
- 3) вплив економічної ситуації у провідних країнах на сусідні держави;
- 4) необхідність координації державної економічної і фінансової політики різних країн для досягнення сталого та гармонійного розвитку світу в цілому.

Український вчений В. Г. Воронкова взагалі спостерігає на нинішньому етапі тенденцію до формування економічного базису існування об'єднаної цивілізації. Так, процес всебічного зближення у сфері виробництва, науково-технологічної діяльності та послуг, зумовлений посиленням дії загальноцивілізаційних законів і закономірностей, поступово охоплює також сферу політики, соціальну сферу та культуру. Отже, глобальний синтез, який поширюється на всю планету, сприяє створенню цілісної економічної міжнародної структури [3].

Термін «глобалізація», може бути визначено за допомогою терміна «інтеграція», вважаючи, що глобалізація – це тісніша інтеграція держав і народів світу, спричинена величезним зниженням вартості транспортування і комунікації та зламом штучних перепон потокам товарів, послуг, капіталу, знань і людей через кордони.

Із цією думкою не погоджується український вчений В. К. Матвеєнко, який вважає, що між економічною глобалізацією та інтеграцією існують суттєві розбіжності. Передусім, це розбіжності між їх політичною та економічною складовими. Якщо глобалізація – це, значною мірою, результат дії ринкових факторів і підприємницьких ініціатив, то при утворенні регіональних економічних угруповань домінують політичні чинники і міждержавні угоди [4]. До того ж одна із головних проблем об'єднання держав в регіональні економічні союзи – це спроба разом протистояти ризикам, пов'язаним з глобалізацією. Проте, завдяки спільним для них економічним рушійним силам та технологічним передумовам, глобалізація та регіональна інтеграція є майже подібними. Більше того, на думку вченого, вони є ланками одного й того ж процесу інтернаціоналізації господарського життя і тісно пов'язані між собою [5].

Важливим наслідком розвитку економічної глобалізації є правова глобалізація, яка передбачає тісну взаємодію правових систем країн світу.

Доцільно зазначити, що довгий час глобалізація права сприймалася в контексті створення загальноцивілізаційного права. Проте тільки у ХХ ст. відбулися спроби систематизувати та узагальнити концепції загальноцивілізаційного права. Зокрема, дореволюційний дослідник А. Яценко спостерігав на початку ХХ ст., що «єдність людського роду отримала юридичне вираження: між народами існує правове спілкування, яке не руйнує державної автономії, а навпаки – приводить народи до постійного, непорушного союзу» [6].

Як слушно зазначає А. Д. Урсул, якщо раніше міжнародно-правові відносини були міждержавними, то вже тепер, а тим більше у глобальному вимірі, вони включають нових суб'єктів права, у першу чергу транснаціональних акторів світової політики та глобальної економіки. Саме цим транснаціональним акторам, як вважає вчений, держави поступово передають функції правотворчості [7].

Отже, поступово відбувається перехід на новий рівень взаємодії між національним та міжнародним правом, що дало змогу російському дослідникові І. І. Лукашаку зробити висновок, що «поглиблення взає-

модії міжнародного та внутрішньодержавного права має характер об'єктивної закономірності, яка віддзеркалює загальну закономірність – поглиблення взаємодії національного суспільства зі світовим суспільством» [8].

Державам, на думку російського професора А. А. Моїсєєва, все частіше доводиться приймати рішення, виходячи з багатосторонніх міжнародних домовленостей та правил, а також необхідності враховувати внутрішньодержавні обмеження, які пов'язані із забезпеченням безпеки та прав людини [9].

На думку А. І. Овчиннікової, класичний ідеал європейського правового мислення, який полягає у схильності до формалізму, стандартизації є провідником глобалізації. Результатом цієї властивості є глобальна уніфікація правових режимів, універсалізація інститутів міжнародного гуманітарного права, правове регулювання економічних відносин та правосуддя. У результаті цих процесів А. І. Овчиннікова вбачає відхід правових систем від контролю з боку держав та їх розвиток у відповідності до певного «правового еталона», який разом із цим буде вважатися «карткою цивілізаційного світу». Отже, вчений робить висновок, що цей процес може призвести до формування глобальної правової системи [10].

На думку російського професора С. А. Щетіна, правова глобалізація у контексті політичної та економічної глобалізації може розглядатися у декількох правових вимірах: по-перше, як процес, який покликаний забезпечити юридичне оформлення та юридичну легітимність політичної влади та транснаціональних економічних об'єднань, по-друге, як достатньо самостійний та незалежний від політичної та економічної глобалізації процес, який покликаний забезпечити міждержавну взаємодію у справі вирішення глобальних проблем сучасності та який має власну окрему історію [11].

За змістом і сферою прояву економічна глобалізація є більш широким і багатогранним явищем, ніж економічна інтеграція. Інтеграція, враховуючи об'єктивну зумовленість її різноманітних сфер, є інституційно регульованою і керованою. Навпаки, глобалізація фактично не має ефективних важелів управління в економічній сфері.

Список використаної літератури:

1. Соловьева В. В. Право, общество, государство: история, современные тенденции и перспективы развития / В. В. Соловьева, В. К. Антошкина. – Донецк : Юго-Восток, 2013. – С. 149.
2. Соловьева В. В. Право, общество, государство: история, современные тенденции и перспективы развития / В. В. Соловьева, В. К. Антошкина. – Донецк : Юго-Восток, 2013. – С. 153.
3. Політика європейської інтеграції : навч. посіб. / за ред. В. Г. Воронкової. – Київ : Професіонал, 2007. – С. 17.
4. Матвєєнко В. К. Економічна глобалізація та регіональна інтеграція – дві форми інтернаціоналізації світового господарства / В. К. Матвєєнко //

- Вісник соціально-економічних досліджень : зб. наук. пр. / Одес. нац. екон. ун-т. – Одеса, 2013. – Вип. 4. – С. 285.
5. Матвеев В. К. Економічна глобалізація та регіональна інтеграція – дві форми інтернаціоналізації світового господарства / В. К. Матвеев // Вісник соціально-економічних досліджень : зб. наук. пр. / Одес. нац. екон. ун-т. – Одеса, 2013. – Вип. 4. – С. 285.
 6. Яценко А. Международный федерализм / А. Яценко. – Москва : Тип. Император. моск. ун-та, 1909. – С. 133.
 7. Урсул А. Д. Глобализация права и глобальное право: концептуально-методологические проблемы / А. Д. Урсул // Право и политика. – 2012. – № 8. – С. 1284.
 8. Лукашук И. И. Взаимодействие международного и внутригосударственного права в условиях глобализации / И. И. Лукашук // Журнал российского права. – 2002. – № 3. – С. 26.
 9. Моисеев А. А. Соотношение суверенитета и надгосударственности в современном международном праве: в контексте глобализации : дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.10 / Моисеев Алексей Александрович. – Москва, 2007. – С. 85.
 10. Овчинникова А. И. Глобализация и идея универсального правопорядка в современном юридическом мышлении / А. И. Овчинникова // Правовая политика и правовая жизнь. – 2004. – № 2. – С. 37.
 11. Щетинин С. А. Правовая глобализация: понятие и основные формы (теоретико-методологические аспекты): дис. ... д-ра юрид. наук : 23.00.01 / Щетинин Сергей Алексеевич. – Ростов на Дону : Рос. юрид. ин-т МВД России, 2009. – С. 57.

Ключові слова: економічний вимір, перебудови національних господарств, глобалізація економіки, зовнішньої та внутрішньої політики.

Ключевые слова: экономическое измерение, реструктуризации национальных хозяйств, глобализация экономики, внешней и внутренней политики.

Key words: economic dimension, restructuring of national farms, globalization of the economy, external and internal politics.

КОНОНЕНКО ДЕНИС ФЕДОРОВИЧ

Национальный университет «Одесская юридическая академия»,
аспирант 4-го года обучения
кафедры международного и европейского права

ЭКОНОМИЧЕСКИЕ САНКЦИИ ЕС КАК ЭЛЕМЕНТ ПУБЛИЧНОГО ПОРЯДКА

Экономические санкции в международной торговле являются весьма многоплановой и междисциплинарной проблемой, к которой можно подходить с разных точек зрения. Значительный объем исследований, касающихся последствий и эффективности экономических санкций, провели политологи и экономисты; правовые аспекты применения